

G e a n d e w e i

foto: Willem Wilstra

Protestantse
Kerk

U of jij ?

We worden gebouwd als
tempel van levende stenen

Online catechese

Geloofsgetuige
Elizabeth Fry

Column Robert Colijn

Even niet...

Het zou voor de hand liggen weer iets te zeggen over dat virus. Dat wat de maatschappij stillegt, angstig maakt en ons totaal op onszelf terugwerpt.

Toch even niet. Niet omdat ik het niet belangrijk vind maar omdat we ook andere geluiden moeten horen. Geluiden van hoop, vertrouwen en blijdschap. Dit zijn geluiden die klinken van boven. Voor iedereen. Even niet de spanning en onzekerheid die ons van alle kanten probeert te grijpen, maar wel de liefde van God die we willen begrijpen.

Ik geniet van de momenten van hoop. Ook al moet je er soms naar zoeken. Maar waar je moeite voor hebt gedaan, geeft extra waarde. Zo is de stille week achter ons en hebben we in deze week vier filmpjes mogen maken. Een overdenking, een bemoediging.

Ik had een gedachte dat we nu elke zondag misschien digitaal de kerkdienst kunnen volgen, maar normaal gesproken hebben we door de week ook van alles in de kerk. Een gespreksgroep, tienerclub of bijbelstudie. Daarom ben ik, samen met geweldige mensen uit mijn gemeente, begonnen met het maken van korte filmpjes. Om te bemoedigen en een positief geluid te laten horen.

Een stukje hoop, vertrouwen en blijdschap. Juist omdat we dit deel van God niet moeten vergeten. Midden in de situatie waarin u zit, mogen we op zoek naar die brandende braamstruik. Dat wat niet makkelijk te vinden is maar daarom wel extra waardevol. De liefde van God die ons accepteert wie we zijn. Dat zou wel elke dag in het nieuws mogen staan!

Meditatie Een Instituut in beweging

'...en laat u ook zelf als levende stenen gebruiken voor de bouw van een geestelijke tempel. Vorm een heilige priesterschap om geestelijke offers te brengen die God, dankzij Jezus Christus welgevallig zijn.' (2 Petrus 2: 5)
door Wiebe Feddema

Zou jij niet ambtsdrager willen worden? 'Slik! Ik? Nee, joh, dat is niets voor mij!' Het beeld dat je hebt bij ouderling, diaken of kerkrentmeester, past niet bij jouw ideale kerk. En hoe gelovig ben je nou? Vergaderingen, de boel draaiende houden in een tijd van achteruitgang... Je ziet de bui al hangen. Iets voor de kerk doen, best. Als het nou wat levendiger was. Je kent voorbeelden van andere kerken met een duidelijke visie, veel dynamischer, flexibel, een gemeenschap die bloeit.

Instituut en beweging

Er valt wat te zeggen voor zo'n reactie. Onze Protestantse Kerk staat soms bekend als een traag instituut. Een sterke vesting van steen, waar je niet doorheen komt. De kerk die je zoekt is meer levendig, vernieuwend en flexibel. Je wilt iets leren, opgebouwd worden en in beweging gezet worden. Je wilt deel uitmaken van een beweging en niet van een onbeweeglijk instituut.

Een tempel

In het beeld van levende stenen brengt Petrus die twee samen. Petrus stelt voor om een tempel te bouwen, waarbij wij als gelovigen gebouwd worden op de Levende Hoeksteen die God uitkoos: Jezus Christus. Instituut en beweging hebben elkaar nodig. Theoloog O. Noordmans wees er al op dat de kerk slechts een noodgetimmerte is. Het is geen doel maar een middel. Een noodgebouw van tijdelijke aard. De Geest breekt van tijd tot tijd bepaalde vormen van kerk-zijn af, om nieuwe op te bouwen. Het moet niet te star zijn, er moet ruimte blijven voor de Geest.

Vertrouwen en visie

In zo'n tijd van afbreken en opbouwen leven we nu. Ook de Protestantse Kerk verandert daarin, meer vanuit vertrouwen en met visie voor de toekomst, minder vanuit regels en procedures.

Toch is structuur een onmisbare uiting van de Geest: het blijft van belang dat er een goed fundament staat. Dat fundament hebben we in het instituut: in gemeenschap met Christus en met elkaar, in Schrift, doop en Avondmaal, in verbondenheid met de kerk van alle tijden en plaatsen.

Tijdens de coronamaatregelen blijken beide nodig: We zijn nog gemeente (instituut), om dat nu te kunnen zijn zoeken we daar andere vormen voor (beweging).

Uitdagen

We worden gebouwd als tempel van levende stenen. De Geest bouwt altijd op Christus. Van daaruit mogen we ons laten uitdagen door de tekst.

En daarmee komen we eigenlijk terug bij de vraag aan het begin. Nu anders: Hoe wil de Geest mij in beweging brengen? Op welke plek kan ik (op)gebouwd worden? En wat is een geestelijk offer dat God welgevallig is? Welke gave gaf God jou waarmee je wilt bouwen?

Dat verschilt van tijd tot tijd, van persoon tot persoon en van plaats tot plaats. Doe je mee in de gefundeerde beweging rond Jezus Christus die al 2000 jaar mensen in beweging zet?

Wiebe Feddema is kerkelijk werker van de Protestantse Gemeente Hantum c.a.

Leesooster

Week 21, 17 t/m 23 mei

zondag Exodus 20:1-17
maandag Exodus 20:18-26
dinsdag Exodus 21:1-11
woensdag Exodus 21:12-27
donderdag Matteüs 28:16-20
vrijdag Psalm 47
zaterdag Exodus 21:28-22:3

Week 22, 24 t/m 30 mei

zondag Exodus 22:4-16
maandag Exodus 22:17-30
dinsdag Exodus 23:1-17
woensdag Exodus 23:18-33
donderdag Exodus 24:1-18
vrijdag Ruth 1:1-22
zaterdag Ruth 2:1-23

Persoonlijk

Het blijft sukkelen met 'u' en 'jij'...

Het was voor mij even wennen, dat ik door de leden van de beroepingscommissie van mijn eerste gemeente (Oudega W. c.a., 1985) met 'u' aangesproken werd. Dat was mij als student theologie, 25 jaar jong, nog nooit overkomen. Het was voor mij ook even wennen, dat ik door enkele leden van beroepingscommissie van mijn huidige gemeente (Hellendoorn, 2003) met 'je' aangesproken werd. Dat was mij als predikant, 43 jaar oud, ook nog nooit overkomen. In de gemeente waaraan ik toen verbonden was, Workum en It Heidenskip, sprak iedereen mij met 'u' aan. Behalve mijn vrouw en mijn collega's en hun vrouwen.

door dr. Jan Dirk Wassenaar

Ik werd hier bij bepaald toen ik het boeiende boek *15 eeuwen Nederlandse taal van Noline van der Sijs* las, waarvan mij een recensie-exemplaar toegezonden was. In het hoofdstuk over de Middelnederlandse dialecten (tweede helft twaalfde tot begin zestiende eeuw) schrijft ze dat het normale voornaamwoord voor de tweede persoon enkelvoud destijds 'du' was. Het is bewaard gebleven in bijvoorbeeld het Duits ('du') en het Fries ('do'). Voor de tweede persoon meervoud gebruikte men 'gij' / 'ghi' voor 'jullie'. Maar in de dertiende eeuw ging men de meervoudsvorm 'gij' als beleefde enkelvoudsvorm gebruiken. In de loop der tijden ontstond er een tweedeling, anders dan in bijvoorbeeld het Engels, dat alleen 'you' kent. De informele aanspreekvorm werd 'du' / 'jij', de formele 'gij' / 'u', waarbij 'gij' zowel in het enkelvoud als het meervoud werd gebruikt.

Sociale verhoudingen

In het hoofdstuk over modern Nederlands merkt Van der Sijs op dat de keuze tussen 'u' en 'je' in de jaren zestig door de veranderende sociale verhoudingen is gaan schuiven: 'Vroeger werd 'u' als beleefdheidsvorm gebruikt tegenover ouderen en gesprekspartners met een hogere status, en 'je' gold als vertrouwelijkheidsvorm tegenover gelijken en leeftijdgenoten, en als aanspreekvorm voor minderen. Sinds de jaren zestig is solidariteit belangrijker geworden dan status (...)'

In *NRC Handelsblad* werd enige tijd geleden in een artikel getiteld 'Hoe spreken Friese kinderen hun ouders aan?' gewezen op de gewoonte in Friesland om mensen die dicht bij je staan en die je respectvol benadert, in de derde persoon aan te spreken, dus noch met 'u', noch met 'je'. Dan krijg je bijvoorbeeld 'Hat dûmny de preek al klear?'

Hoewel afkomstig uit Fryslân, ben ik niet Friesland opgevoed. Maar ik heb wel iets van die gewoonte meegekregen. Ik zeg nooit 'u' of 'je' tegen mijn ouders, het gaat in de trant van 'Heeft pa vandaag nog een fietstocht gemaakt?'

Bijbelvertaling

In het boekje *Lucht en leegte*, een bundel columns ter gelegenheid van de verschijning van *de Nieuwe Bijbelvertaling*, is te lezen dat de vertalers met de kwestie 'u' / 'je' geworsteld hebben. De brontalen van de Bijbel, het Hebreeuws en het Grieks, kennen het onderscheid niet.

Al vroeg in het vertaalproject is overleg gevoerd over de aanspreekvormen. Er werd toen afgesproken dat zowel de verhouding tussen mensen als de situatie waarin ze met elkaar spreken, belangrijk zouden moeten zijn voor

de keuze tussen tutoyeren of voutsvoyeren. Maar in de praktijk bleef de keuze lastig. Niet alleen in de praktijk van het vertalen van de bijbel blijft het 'erg sukkelen' met de aanspreekvormen, ook op andere terreinen. Ik ontleen die kwalificatie 'erg sukkelen' aan het proefschrift *Veranderingen in de Nederlandse aanspreekvormen van de dertiende t/m de twintigste eeuw* van Hanny Vermaas. Zij verwijst naar een uitspraak van Multatuli, die in 1880 bij de correctie van de vijfde druk van een toneelstuk van zijn hand opmerkte dat hij 'erg gesukkeld' had met de tweede persoon.

Enige afstand

In mijn opleiding tot predikant leerde ik dat ik mij beter niet met 'je' kon laten aanspreken. Onder het motto: er moet enige afstand blijven. Dat is mij tot 2003, het contact met de beroepingscommissie van Hellendoorn, goed gelukt. Daarna niet meer. Dat had ook hiermee te maken, dat de u-vorm in het Saksische dialect amper ontwikkeld is. In de Helderse variant is het allemaal 'iej'. Ik moest er na 2003 aan wennen dat ik meer dan voorheen met 'je' aangesproken werd. Maar ik moet zeggen: naar mijn indruk is het respect daardoor niet verminderd.

Allen één in Christus

Er zit ook nog een meer theologische kant aan. De kwestie 'u' en 'je' kan in sociale ver-

houdingen een rol spelen. Maar in de kerk is strikt genomen in ieder geval geen sprake van hiërarchische verhoudingen. Een voorbeeld: in de kerkenraden van mijn gemeente zitten ambtsdragers hoger op de maatschappelijke ladder (professor, directeur, huisarts) en lager (mensen zonder veel opleiding). Ze zijn gelijkwaardig: allen zijn één in Christus, 'slaven of vrijen' (Galaten 3: 28).

In dit verband nog het volgende. In een interview dat *Trouw* naar aanleiding van de verschijning van zijn boek *De feilbare mens. Waarom ongelijkheid zo slecht niet is* noemde socioloog Kees Vuyk het christendom een belangrijke bron voor het denken in termen van gelijkwaardigheid. Vuyk: 'Er zijn een heleboel filosofen die daarop wijzen, ook overtuigde atheïsten zoals Alain Badiou en Slavoj Žižek. Als christen ben je niet in de eerste plaats lid van de gemeenschap, dus knecht-van, of dochter-van, je hebt allereerst een band met God. Die relatie doorkruist sociale verhoudingen, die vaak juist hiërarchisch geordend zijn. In de antieke wereld moet dat heel bevrijdend zijn geweest, want je kon destijds niet zomaar doorgroeien op grond van individueel talent. Dat God jou zag als individu, dat was een vrij revolutionaire boodschap. Je werd niet langer gedefinieerd door je positie.' Waarvan akte.

dr. Jan Dirk Wassenaar uit Hellendoorn is een vaste medewerker van *Geandeweï*

De mooiste foto's van Willem Wilstra

Byldspraak - Willem Wilstra

Smaroalje

Oalje hat altyd in grutte rol yn myn libben spile. Op it skip wie it diseloalje en smaroalje foar de motors. Yn de kombuis en thús yn de keuken oalje om te brieden en te bakken.

Yn 'e Bibel komme resepten foar, om mei swietrokige oaljes salve te meitsjen en medisinen foar kwaaltsjes. In hiel âlde bekenden dy't hjir yn it wetterlân ek foarkomt is de kalmuswoartel; ôftreksel dêrfan komt foar yn 'e bearenburch. Lang ferlyn, doe't de tsjerken gjin goeie ferwaarming hiene, struiden se fynmealde kalmuswoartel oer de flier om de lucht wat noflikker te meitsjen.

In oar soarte wûnderoalje is kajeputoalje, goed tsjin ynfeksjes fan de luchtwegen, heakoarts, spierpine en folle net genôch. Doe 't ik noch in skoaljonge wie hellen wy by Kajeput katsjedrop foar de ferkâldens, 20 sinten it pûdsje. De echte namme koe ik net iens. De kasten by de apoteek en drogisten steane no fol mei salfkes, drankjes en 'inhalers'.

Op 'e foto in oaljesnip om de fitale punten fan in motor geregeld te smarren

Coronavirus

Kerk komt met noodfonds voor gemeenten

Gemeenten die door de coronavirus hun rekeningen niet meer kunnen betalen, kunnen voor een noodlening aankloppen bij de Protestantse Kerk in Nederland. Gemeenten hebben momenteel veel minder inkomsten, terwijl hun kosten doorlopen.

Nu de kerken gesloten zijn, missen gemeenten niet alleen collecteinkomsten, maar ook verhuurbaten. Ook komt het voor dat leden die het door de crisis financieel moeilijk hebben hun toegezegde bijdrage van actie Kerkebalans toch niet kunnen betalen. Tenslotte wordt er vrijwel geen dividend meer uitge-

keerd over beleggingen. Al deze tegenvallers kunnen ertoe leiden dat een gemeente niet genoeg geld meer op de bank heeft om aan directe verplichtingen te voldoen.

Deze gemeenten kunnen nu een aanvraag voor een noodlening uit de Solidariteitskas indienen. Hun aanvraag wordt binnen twee

weken beoordeeld en bij goedkeuring wordt het geld binnen drie weken overgemaakt.

De aanvragen moeten worden ingediend bij de Classicale Colleges voor de Behandeling van Beheerszaken (CCBB's). Welke informatie daarbij allemaal moet worden aangeleverd staat op protestantsekerk.nl onder Nieuws.

Coronavirus Online catechese

„Toen door de coronacrisis verschillende activiteiten van de kerk werden afgelast, bedacht ik dat wat op het werk kan, óók in de kerk kan: videoconferencing”. Martin de Groot is catecheet en jeugdwerkadviseur in de Hervormde Gemeente Andel. In april ging hij met zijn tiengroep voor het eerst online in gesprek.

„Veel mensen zijn er nog wat onwennig over, maar stappen nu toch over,” vertelt Martin. „Maar tieners zijn juist ín voor nieuwe dingen. Toen de maatregelen vanuit de overheid aangescherpt werden om sociaal contact te vermijden, zaten wij al snel met de tiengroep voor het eerst samen in een Google Hangouts Meeting. Voor school werken de tieners met vergelijkbare tools dus voor hen is het niet vreemd.”

Bezoek de zieken

„In eerste instantie wilde ik het onderwerp behandelen dat op de planning stond - vloeken - maar ik merkte al snel dat dat niet zo paste. Daarom ben ik overgeschakeld op het programma over het coronavirus van Jong Protestant. Het verhaal van de christenen in Antiochië gaf genoeg aanleiding voor een gesprek. Het bijbelgedeelte zette mij zelf ook op scherp. Ik heb al vaak gewerkt met Matteüs 25 maar bij de oproep ‘bezoek de zieken’ had ik nooit eerder bewust stilgestaan bij besmettelijke ziekten. Met een presentatie en een filmpje heb ik het onderwerp visueel gemaakt. Over onze emoties praten, was boeiend al bleven de meeste tieners vrij nuchter. Snoep en limonade - wat anders altijd royaal aanwezig is - moesten de tieners dit keer zelf regelen!”

Nieuwe ideeën

Het is mooi om te zien dat door de coronacrisis nieuwe creatieve ideeën een boost krijgen, vindt Martin. „Als jeugdwerkadviseur had ik afgelopen week op dezelfde manier een online vergadering met twee andere vrijwilligers uit het jeugdwerk die hier nog geen ervaring mee hadden. Na twee uur online vergaderen, concludeerden we dat het prima ging.”

Ook uit andere delen van het land komen berichten dat dat online catechese en bijbelstu-

die goed mogelijk is. Dominee Martin van Dam, predikant van Hervormd IJsselmuiden, komt wekelijks bijeen met twee groepen belijdeniscatechisanten. „Omdat nu niet duidelijk is wanneer de belijdenisdienst kan plaatsvinden, willen we graag het contact met elkaar vasthouden. Ik heb vorige week een kort filmpje opgenomen over vijf aspecten van gemeente zijn: leren, vieren, pastoraat, getuigen en dienen. Dat filmpje heb ik in de appgroep geplaatst met de vraag: welke mogelijkheden voor deze aspecten zie jij voor onze gemeente in tijden van corona? Er kwamen veel reacties los, iedereen reageerde op elkaar. Mooi om te zien, maar de volgende keer gaan we videovergaderen!”

In deze tijd waarin veel sociale contacten op een laag pitje staan, is het volgens Martin waardevol om met elkaar in contact te blijven en ervaringen en zorgen te delen. „Ik merk dat de maatregelen rond de ouderenzorg en het feit dat er bijvoorbeeld veel ontslagen dreigen, veel impact heeft. We blijven elkaar wekelijks online ontmoeten.”

Bijbelstudie

In Gouda kwam dominee Marco Batenburg onlangs voor het eerst online bij elkaar met twintig jongeren. „We leefden met elkaar intensief toe naar de belijdenisdienst op Palmzondag die helaas niet door kon gaan. Jongeren missen het contact. Daarom gingen we voor het eerst in gesprek via Zoom, een online tool waar je met grotere groepen effectief kunt overleggen. We praatten eerst bij over de situatie en hielden daarna een bijbelstudie over Psalm 91. Daarna spraken we in vier digitale groepjes onder leiding van een gespreksleider verder over dit bijbelgedeelte. We blijven elkaar de komende tijd online te ontmoeten. Ondanks dat de belijdenisdienst niet door kan gaan, blijven we verbonden.”

bron: protestantsekerk.nl

Geloofsgetuige

Elizabeth Fry

‘In iedereen is iets van God, ook in criminelen. Dus als we mensen gevangen zetten, moet het zijn om te proberen ze te veranderen, niet maar om ze te straffen’

* 21 mei 1780, Norwich (GB)

† 12 oktober 1845, Ramsgate (GB)

Haar bijnaam ‘engel van de gevangenis- sen’ dankt ze aan haar inzet voor verbetering van de leefomstandigheden in gevangenis- sen in tal van Europese landen. Haar betekenis reikte verder. Zij werd een voor- beeldfiguur voor aanhangers van het Réveil en andere protestanten in de negentiende eeuw voor het gedegen op- touw zetten van allerlei sociaal werk.

Elizabeth Gurney was vijfde van elf kin- deren van een rijke bankier en koopman die bij de Quakers hoorde. In 1800 trouwde ze zelf ook met een bankier en zakenman, Joseph Fry. Met hem kreeg ze elf kinderen. Als tiener leidde ze al een zondagsschool. Mevrouw Fry zorgde voor alleenstaande zieke buurtgenoten, hielp daklozen, spande zich met andere Quakers in voor afschaffing van de slavernij, stichtte een school voor weesmeisjes op het landgoed van de familie. Bij bezoeken aan de News- gategevangenis in Londen in 1813 schrok ze van de omstandigheden. Ze begon kin- deren van de gevangenen te leren lezen met behulp van de Bijbel en regelde voor de vrouwen handwerkonderwijs.

In 1821 verscheen haar pleidooi voor het verbetering van het gevangeniswezen in Europa. Koningin Victoria bewonderde haar. Minister Peel nam haar voorstellen over. Voortaan werd er beter onderscheid gemaakt tussen de gestraften, kwam er voor vrouwen toezicht door vrouwen, werden er vrouwencomités opgericht voor hun reclassering, kwam er onderwijs en betaalde arbeid voor gevangenen. Ze bezocht gevangenis- sen elders in Engeland en in Schotland. Een bezoek aan Ierse zie- kenhuizen leverde verbetering van de be- handeling van geesteszieken op. Meer dan honderd schepen met gevangenen op transport naar Australië inspecteerde ze. Zulke gevangenen moesten ook dagelijks een goede maaltijd krijgen.

In 1839 en 1840 reisde ze langs Franse ge- vangenis- sen en door België, Nederland en Pruisen om ook daar de hervormingen te stimuleren. Ze motiveerde Fliedner en Wi- chern om zich voor behoeftigen in te zet- ten. Terug in Londen stichtte ze een oplei- ding voor vermogende en gelovige vrouwen voor pleegzorg aan huis. Een van de leerlingen was Florence Nightingale. Als Quaker moest ze sober gekleed gaan, terwijl ze wel hield van sieraden en kleu- rige kleren. Maar het was wel zo handig bij al haar werk. Stond er in de Bijbel niet iets over de sier van goede werken?

Harmen Jansen

Besmettelijke ziekten zijn van alle tijden

Voor het eerst sinds ruim honderd jaar heeft een pandemische ziekte zich over de hele wereld verspreid. Dit keer is het Covid-19, veroorzaakt door het coronavirus. Een eeuw geleden was het de Spaanse griep. Daar wordt momenteel vaak aan teruggedacht, want er zijn veel gelijkenissen. Zo gaat het in beide gevallen om tot dan toe onbekende ziekten, die veel slachtoffers eisen. *door Maurice C.J. Wielenga*

De Spaanse griep heeft wereldwijd miljoenen slachtoffers gemaakt. In Nederland waren het meer dan zestigduizend en op Java in Nederlands-Indië ruim een miljoen. Het opvallende aan deze ziekte was, dat de leeftijdsgroep tussen twaalf en 24 jaar het zwaarst getroffen werd. Vandaar dat er vele doden vielen onder Britse, Amerikaanse en Duitse troepen die tijdens de Eerste Wereldoorlog hadden gediend. Bij terugkomst in hun vaderland werden de 'jongens' vanzelfsprekend uitbundig verwelkomd met omhelzingen en vreugdefeesten. Dit zorgde onder meer in de Verenigde Staten voor een grootschalige uitbraak.

De builenpest

Het is al ruim 650 jaar geleden dat de eerste golf van besmettelijke virussen Europa teisterde. In het huidige Dubrovnik in Kroatië kregen de inwoners per wet opgedragen om om besmettingshaarden te ontwijken. Patiënten die door het virus waren getroffen moesten veertig dagen in quarantaine blijven. Deze term voor afzondering is afgeleid van het Italiaanse woord voor veertig: quaranta.

De ziekte die in de veertiende eeuw grote delen van de wereld trof, werd naar Europa gebracht door schepelingen die van de Krim op weg waren naar Sicilië. De havenarbeiders op de kades van Palermo die scheepsladingen zijde wilden lossen, waren stomverbaasd dat deze boten alleen maar Latijnse zeilen voerden en niet voortgestuwd werden door roeiers. Al gauw bleek dat in het scheepsruim de roeiers allemaal ziek lagen of reeds overleden waren vanwege de builenpest, een akelige ziekte met builen onder de oksels. In minder dan geen tijd trof Europa toen een virusramp, die bijna een derde van de bevolking trof, tot Noord-Noorwegen aan toe. Het heeft tot het jaar 1600 geduurd eer de gedecimeerde bevolking weer op peil was gekomen.

Besmettingen in de Bijbel

In het Oude en Nieuwe Testament komen we gevallen van smetziekten tegen. Wanneer onder het volk Israël iemand verschijnselen vertoonde die leken op de gevreesde ziekte, dan mocht deze persoon niet afwachten tot de priester hem zag. Nee, men bracht hem of haar naar een plaats buiten de gemeente, om te voorkomen dat de patiënt de hele dorpsgemeenschap zou aansteken. Het was aan de priester om vast te stellen of er inderdaad sprake was van een epidemische kwaal. Had de getroffene een glimmende plek, die niet diep zat, en was het haar van de patiënt niet verkleurd, dan moest hij of zijn een week in quarantaine blijven. Daarna volgde een nieuw onderzoek.

In het Nieuwe Testament treffen wij Jezus en zijn discipelen aan tijdens een reis door Sama-

ria en Galilea. Op de weg lopen tien melaatsen mannen. Zij blijven op afstand staan. Die afstand zal groter zijn geweest dan de anderhalve meter waaraan wij momenteel moeten voldoen.

De melaatsen houden zich aan de hen opgelegde reinheidsvoorschriften. Ze roepen in koor: 'Heb medelijden met ons'. Zij zijn de uitgesloten, er is niemand die naar hen omziet, laat staan hen dagelijks verzorgt. Ze moeten zich maar zien te redden.

Jezus geeft de melaatsen als antwoord: 'Toon u aan de priesters'. Dit woord staat in het meervoud, omdat onder de besmette mannen zowel Joden als Samaritanen waren. De Joden moesten naar Jeruzalem optrekken om zich aan de priester te tonen. Daar mochten de Samaritanen niet komen: zij vervolgden hun weg naar de tempel op de Gerizim.

Als de zieken door de priesters genezen zijn verklaard, mogen ze hun positie in de gemeenschap weer innemen. De arts Lukas beschrijft, dat de mannen opgewekt hun weg vervolgen zodra ze merken dat ze gereinigd zijn. Een van hen, een Samaritaan, keert terug, valt op zijn knieën en looft God, uiterst dankbaar voor zijn genezing. Jezus kan het niet laten daarna de opmerking te maken: „Waren er niet tien melaatsen? Waar zijn de andere negen dan gebleven?”

Corona overwinnen

Toen de berichten uit de Chinese miljoenenstad Wuhan kwamen, dat daar een besmettelijke ziekte heerste, ontstaan op een markt van wilde dieren en vlermuizen, dacht men in Europa: 'dat is ver weg, plaatselijk, het zal over enige tijd wel uitsterven'. Maar het tegen-

deel was waar, het krachtige virus verspreidde zich over de hele wereld, het werd een pandemie. En daar moesten wij aan wennen.

Nu de stroom intensive carepatiënten geleidelijk afvlakt, begint de fase van het economisch herstel. We willen dat de zaken zo snel mogelijk weer open gaan om miljoenenverliezen te beperken. Deskundigen in laboratoria werken de klok rond om een passend serum te vinden dat het coronavirus bestrijdt. Alertheid en voorzichtigheid blijven geboden, niet alleen nu, maar ook in de komende tijd. Met Gods hulp zal er een vaccin worden gevonden dat doelmatig is. Zolang dit nog niet het geval is moeten wij ons behelpen met thuisisolatie, afstand houden en beschermende kleding.

Ook God is bezorgd

In de Middeleeuwen, maar bijvoorbeeld ook tijdens de Watersnoodramp van van februari 1953 werd vaak gezegd, dat de rampspoed „een straffe Gods was”. God kwam met tuchtingen om de mens tot inkeer te brengen. Ook tijdens de huidige coronacrisis hoor je uit sommige gezindten nog dit soort geluiden maar de meeste mensen hebben tegenwoordig een andere opvatting.

Wel kunnen we stellen dat deze virusramp ons tot nadenken zet, tot diep nadenken zelfs. Is alles waarnaar wij streven wel zo maakbaar? Als we eerlijk zijn, moeten we „nee” zeggen. We doen er verstandig aan deze noden in Gods Handen te leggen. Want Hij is de Alfa en de Omega, het begin en het einde. Dat geeft bemoediging en troost in deze tijd.

Maurice C.J. Wielenga uit Joure is publicist en een vaste medewerker van Geandewe

Jezus geneest tien melaatsen, Georg Balthasar Probst, 1742 - 1801, Rijksmuseum Amsterdam

Mattheus 25 en Bonheuffers mensbeeld

In de naaste hebben we God lief

Als vijftienjarige hoort de Duitse latere predikant Bonhoeffer (1906-1945) waarschijnlijk op catechisatie: 'Wat in de ogen van de wereld zwak is heeft God uitgekozen.' (1 Kor.1: 27) Deze partijdigheid van God voor zwakken staat een leven lang centraal bij de man die, kort voor het einde van de Tweede Wereldoorlog, ter dood wordt gebracht.

door ds. Doede Wiersma

Bonhoeffer onderbouwt zijn visie altijd met teksten uit de Bijbel, schreef een van de redacteurs van zijn *Verzameld Werk*. Ook bij dit thema is dat het geval (zie kader). Maar Mattheus 25, met de instructie om God/Jezus te zien in de benadeelden, citeert hij het vaakst. Mee op die basis komt hij tot inzichten als: 'De naaste is het bovenaards/goddelijke' en: 'In de naaste hebben we God lief.'

Voor 1933

Als Hitler in 1933 aan de macht komt is Mattheus 25 voor Bonhoeffer al jaren gezaghebbend. Eerste advent 1926, nog student, preekt hij over 'Open de poorten' uit Psalm 24: 7. De boeiende vertelling vol dramatiek, eindigt met de oproep: 'Open je huis en hart voor Jezus en tegelijk voor iedere arme die je ontmoet'. Nog zes keer zal hij de tekst voor 1933 citeren, namelijk in preken op 14 april en in december 1928, een lezing over Jezus Christus in 1928, preken in 1931 en 1932 en het artikel *Uw Koninkrijk Kome* (1932).

Om een idee te geven van zijn uitleg bij de woorden, kies ik twee teksten. Allereerst uit zijn lezing over Jezus Christus (1928): 'Hier valt het licht van de eeuwigheid op het eeuwig niet geachte, onbetekende, zwakke, onwaardige, onbekende, geringe, bedroefde, (...) Het is de oneindige waarde inzien van wat als waardeloos wordt gezien.'

De andere tekst komt uit het artikel *Uw Koninkrijk kome* (1932): 'God wil door ons op aarde, wil in de medemens geëerd zijn, nergens anders in: alles wat jullie gedaan hebben voor de minsten hebben jullie voor Mij gedaan.'

Door dit inzicht is Bonhoeffer vanaf het begin gemotiveerd om zich te verzetten tegen de schending van mensenrechten door het regime van Hitler.

Vanaf 1933

Tussen 1934 en 1937 ontstaat vanuit colleges het boek *Navolging*. De laatste twee hoofdstukken van *Navolging* bevatten in essentie de boodschap uit Mattheus 25. Een gelovige die zich identificeert met Christus, is 'onbewust' solidair met mensen in nood. Maar deze soli-

Samenvatting Mattheus 25: 35- 40:

'Ik (Jezus) had gebrek aan voedsel, kleding, onderdak en meelevens (bezoek). Jullie gaven aan mij wat mij ontbrak.' Op de verbaasde vraag: 'wanneer hebben we dit gedaan?' luidt het antwoord: 'Wat jullie voor deze benadeelden hebben gedaan, hebben jullie voor MIJ gedaan!'

Bonhoeffer, de Bijbel en de zwakke

Naast het 'wat in de ogen van de wereld zwak is, heeft God uitgekozen' is het lied van Maria met 'wie gering is krijgt aanzien; wie honger heeft wordt overladen met gaven' (Lukas 1; 46-54) al vroeg belangrijk voor Bonhoeffer, getuige een preek uit 1933. Vroeg is ook het advies uit de opvoeding: 'Doe je mond open voor wie monddood is gemaakt.' (Spreuken 31: 8). Hij denkt hierbij zeker ook aan de Joden. De tekst wordt gezien als belangrijkste motief voor zijn verzet tegen het nationaal-socialisme. Gesteund voelt hij zich door Spreuken: 'Wie zich over een arme ontfermt, eert God' en: 'Bevrijd hen die (onschuldig) ter dood veroordeeld zijn' (Spreuken 14: 31; 24: 11; 19:17). De intense zorg voor de zwakke uit Job ontdekt hij bij het maken van een scriptie in 1927. (Job 29: 12-17; 31). In 1938 beroept hij zich op het 'zich bekommeren om medemensen in Jesaja 58: 6 en 7. 'Breng een onschuldige, die in zijn recht staat, niet ter dood' uit Exodus 23:7 is bij hem het argument tegen de euthanasie op gehandicapten (*Ethiek*, 1941) Gedurende zijn leven heeft het 'profiel' van de dienaar uit Jesaja 53 grote invloed op zijn denken. Deze 'model'-rechtvaardige (v.11b) is zonder aanzien en veracht (v.2), maar in tegenstelling tot de massa, die eigen belangen nastreeft (v: 6), offert hij zich op voor anderen. De zaligsprekingen van Jezus ziet Bonhoeffer als Gods keuze voor de zwakken. Maar Mattheus 25 blijft, gedurende zijn hele leven, het belangrijkste argument.

dariteit, bijvoorbeeld met Joden, brengt voor die gelovigen zwaar lijden mee. Met de boeken *Navolging* en *In Gemeenschap leven* prepareert Bonhoeffer zichzelf en zijn leerlingen - dat zijn predikanten in illegaliteit en hun gemeenten - op het lijden dat hij dan al voorziet.

Ethiek

In zijn *Ethiekstudie De laatste en voorlaatste dingen* (1941) schrijft hij: 'dat het recht en de genade van God juist de ontrechten, vernederden en slachtoffers van uitbuiting nabij is'. En met verwijzing naar Mattheus 25: 'De hongerige heeft brood nodig, de dakloze een woning, de rechteloze recht (...) de hongerige brood verschaffen is wegbereiding van de genade.'

In het doorwrochte *Ethiek* hoofdstuk *De liefde van God en de desintegratie van de wereld* is de conclusie: 'De Jezusgelovigen zullen niet weten wanneer ze Hem te eten en te drinken hebben gegeven, Hem hebben gekleed en bezocht. Zij zullen het goede van zichzelf niet kennen. Tot hun eigen verbazing maakt Jezus hen er op attent.'

Mattheus 25: het belangrijkste

In 1944, als gevangene van Hitler, schrijft hij zijn ouders: 'Mattheus 25 blijft het belangrijkste'. Hij denkt aan: 'Ik zat gevangen en jullie kwamen op bezoek.'

Hij is dankbaar voor het trouw bezoek in de gevangenis van zijn ouders, verloofde, broers, zusters en vriend en concludeert: 'De eenvoudigste daad is veel meer dan de grootste ontwerpen en plannen.'

Uit augustus 1944 dateert een notitie met drie steekwoorden: 'Onbewust christendom'; 'Laat je linkerhand niet weten, wat je rechterhand doet' en 'Mt 25'.

Bonhoeffer leert ons om 'Bij Hem- God Jahweh - te zijn in al de pijn waarmee de mensen mensen zijn'. (Lied 561). Dat komt overeen met een uitspraak van Oscar Romero: 'de glorie van God is dat arme mensen leven hebben'.

Ds. D.G.Wiersma uit Leeuwarden was medewerker Oude Testament aan de RU Groningen en is emeritus predikant van de Protestantse Kerk

De zeven werken van barmhartigheid, Meester van Alkmaar, 1504, Rijksmuseum Amsterdam

VOLGENDE KEER in G eandewei

De Geest in een lege kerk

